

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

У статті розглянуто лінгвопрагматичні особливості американського політичного дискурсу. Проаналізовано семантичні та прагматичні фактори невизначеності одиниць сучасного американського політичного дискурсу.

Одним із напрямків сучасної антропоцентрично орієнтованої лінгвістики є визначення ролі мови в соціально-новажливих діях людей. Соціально-важливі дії для суспільства у всі часи здійснювали політики [1:6]. Актуальність дослідження політичного дискурсу визначається направленістю значної кількості лінгвістичних студій на аналіз останнього [2; 3; 4]. Політичний дискурс має свої семантичні, прагматичні особливості, які впливають на ступінь визначеності його одиниць у певній ситуації. Отже, метою дослідження є виявлення й аналіз факторів, що призводять до невизначеності одиниць політичного дискурсу.

До семантичних факторів невизначеності одиниць політичного дискурсу належить: абстрактність та широта значень лексичних одиниць, відносність визначення абстрактних одиниць. Політики часто нехтують уточнюючими визначеннями, яких потребують лексичні одиниці з абстрактним значенням. Багато одиниць політичної мови означають комплекси ідей, досить віддалених від безпосереднього досвіду людини. Отже, у політичному дискурсі спостерігається конфлікт двох тенденцій – термінологічної, поняттєвої точності та змістової невизначеності, неоднозначності:

Libya has now agreed to extend that deadline by three months, and Bush said in his statement Friday that Libya still must finish "a complete renunciation of all ties to terrorism." He said that the decision to certify to Congress that Libya has fulfilled all the requirements of the U.N. resolution concerning the Pan Am 103 bombing "does not prejudice the removal of Libya from the terrorism list or detract from Libya's obligation to fulfill its continuing Pan Am 103 commitments" [5].

У наведеному прикладі використовуються абстрактні лексичні одиниці, які віддалені від повсякденного досвіду людини. Завелика кількість таких лексичних одиниць може стати причиною неправильного їх витлумачення.

Механізм вербального впливу на людину базується у взаємодії слова та значення. Професійний політик у своїй комунікації прагне точності визначення, проте інколи завуальовує свої цілі засобами еліпсису, номіналізації, метафоризації, особливою інтонацією [6:3], вдаючись до перекручування інформації:

Mr. Bush has made "the war on terrorism" a mantra to cover everything his administration has done. But the Iraq war has nothing to do with the war on terrorism as we now know. It was a plan of Cheney, Rumsfeld and their coterie of "neo-conservative" intellectuals (like Paul Wolfowitz) long before they came to power.

The "war on terror" was only a pretext to implement this plan, as accounts of the early White House reaction to the Sept. 11 attack seem to indicate. Does one have to say that none of these goals have been achieved or can be achieved? [7].

У цьому прикладі намір політика завуальовувати свої дії "війною з тероризмом" реалізується невизначеністю та прихованістю його висловлювань.

Невизначеність лексичних одиниць, яка веде до перекручування інформації пояснюється навмисним порушенням постулатів комунікації [8]. За Г. П. Грайсом, успішність комунікації забезпечується при дотриманні Принципу Кооперації та пов'язаних з ним максим кількості, якості, релевантності та способу вираження. Запропоноване Г. П. Грайсом поняття "імплікатура" використовується для опису небуквальних смислів. На жаль, теорія імплікатур не дає відповіді на питання, яким чином учасники комунікації можуть дізнатися, що мовець навмисно, а не випадково не дотримується максим мовленнєвого спілкування. Якщо комунікант здогадується, що мовець навмисно порушує свою мовленнєву поведінку, він може побудувати подальшу розмову так, щоб уникнути виникнення комунікативних невдач і досягти поставленої мети. Очікувані комунікативні невдачі можливо попередити, а випадкові комунікативні невдачі призводять до порушення адекватності висловлювання. Найчастіше подібні проблеми пов'язані із порушенням прагматичної адекватності.

Порушення прагматичної адекватності дискурсу зумовлено значним неспівпаданням когнітивних моделей дискурсивної взаємодії, що є причиною невірної інтерпретації адресатом комунікативного наміру мовця. Мовець навмисно ігнорує максими, тим самим порушуючи контекстні очікування адресата [9:18].

Прагнучи врятувати авторитет та уникнути конфлікту у спілкуванні, політики вдаються до використання невизначених висловів, що дозволяє мовцю легше заперечувати усе сказане. Наприклад,

On Iraq, John Kerry's record is a bit muddled. He voted against giving George Bush authority to use force in the first Gulf War, but backed the current President Bush in November 2002. In January Kerry criticized Bush's foreign policy approach – and questioned whether force, in the end, should be used against Saddam Hussein. He then came out in February and said force might have to be used [10].

У наведеному прикладі політик вдається до тактики заперечення сказаного раніше, що дозволяє йому уникнути протиріччя.

Невизначеність, як правило, виступає засобом подолання комунікативних проблем. Вона дозволяє мовцю уникнути крайнощів, зберігати нейтралітет при обговоренні спірних питань, і тим самим сприяє заладжуванню протиріч між комунікантами:

In an interview about his anti-war activities, Kerry said he knew nothing of attempts by his campaign to tinker with the past and that he disapproved. "People's memories are people's memories," he said. He added that he himself did not remember being at that 1971 meeting of the anti-war group. Hurley said he was merely asking Musgrave to be accurate, "because his memory was contrary to everything I was hearing" [11].

Цей приклад ілюструє як невизначеність висловлювань політика знімає комунікативну проблему. Відмінні погляди двох людей на одну й ту саму подію спричиняє протиріччя, але політик займає нейтральну позицію, що допомагає йому уникнути негативних наслідків непорозуміння.

Таким чином, невизначеність одиниць політичного дискурсу спричиняються семантичними та прагматичними факторами. Ситуативно ця невизначеність може призводити до зняття комунікативних проблем або до їх створення. Лінгвокогнітивні фактори невизначеності одиниць політичного дискурсу є також значимими. Під час продукування або сприймання тексту у психіці людини формується ментальна модель ситуації, що дискутується. Така модель містить інформацію про наявну дійсність, комунікантів та загальне знання про світ. Модель може знаходитись у змішаному стані, коли минулий досвід включається в розуміння теперішніх подій або навпаки [12:69]. Лінгвокогнітивні особливості пов'язані з рівнями організації дискурсу, а саме ступенем накладання ментальних просторів учасників комунікації. Перспективи дослідження вбачаємо в дослідженні лінгвокогнітивних особливостей сучасного американського політичного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Белова А.Д. Американизм, американский политический дискурс и идиостиль президента Теодора Рузвельта// Вісник Харківського державного університету. Серія романо-германська філологія. – 1999. – №430. – С. 6 –13.
2. Дискурс іноземної комунікації: Колективна монографія. – Львів: Вид-во Львів. нац ун-ту ім І. Франка, 2002. – 495с.
3. Борботько В.Г. Общая теория дискурса (принципы формирования и смыслопорождения): Автореф. дис. д-ра филол. наук. – Краснодар, 1998. – 48 с.
4. Водар Р. Язык. Дискурс. Политика. - Волгоград: Перемена, 1990. – 139 с.
5. <http://www.timesunion.com/AspStories/story.asp?storyID=241841&category=OPINION&newsdate=4/24/2004>
6. Попова Е.А. Культурно-языковые характеристики политического дискурса (на материале газетного интервью): Автореф. дис. канд. филол. наук. – Волгоград, 1999. – 21с.
7. <http://www.timesunion.com/AspStories/story.asp?storyID=241890&category=NATIONAL&newsdate=4/24/2004>
8. Грайс Г.П. Логика и речевое общение: Перевод с английского// Новое в зарубежной лингвистике. - М.: Прогресс, 1985. – Вып.16.: Лингвистическая прагматика. – С. 217-237.
9. Цурикова Л.В. Проблема естественности дискурса в межкультурной коммуникации. – Воронеж: Воронежский государственный университет, 2002. – 257 с.
10. http://www.cbsnews.com/elements/2003/02/19/in_depth_politics/whoswho541158_0
11. <http://www.timesunion.com/AspStories/story.asp?storyID=241911&category=NATIONAL&newsdate=4/24/2004>
12. Слово в действии. Интент-анализ политического дискурса/ Под. ред. Т.Н. Ушаковой, Н.Д. Павловой. – СПб.: Алетея, 2000. – 316 с.

Матеріал надійшов до редакції 1.04.2004 р.

Славова Л.Л. Лингвопрагматические особенности современного американского политического дискурса.

В статье рассматриваются лингвопрагматические особенности американского политического дискурса. Анализируются семантические и прагматические факторы неопределенности единиц современного американского политического дискурса.

Slavova L.L. Linguopragmatic Peculiarities of Modern American Political Discourse.

The article deals with linguopragmatic peculiarities of present-day American political discourse. Semantic and pragmatic factors of the indefiniteness of the political discourse units are analyzed.